

3.1 Дэлхийн гадарга

7P АНГИ. 3P БҮЛЭГ-ЧУЛУУН МАНДАЛ

Дэлхийн гадаргын хэлбэрүүд.

Дэлхийн гадаргын хэлбэрүүд.

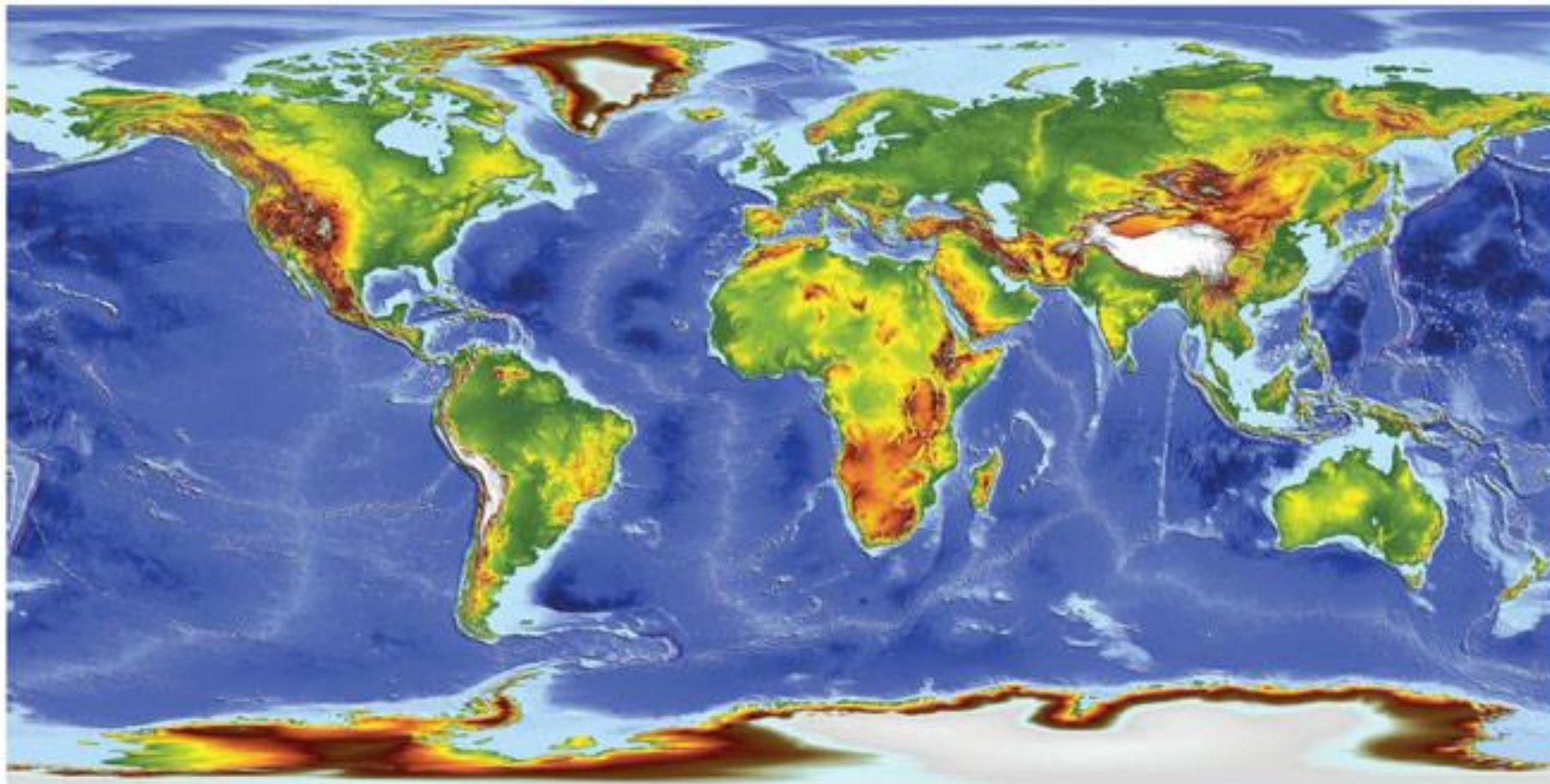

Дэлхийн физик газарзүйн зураг.

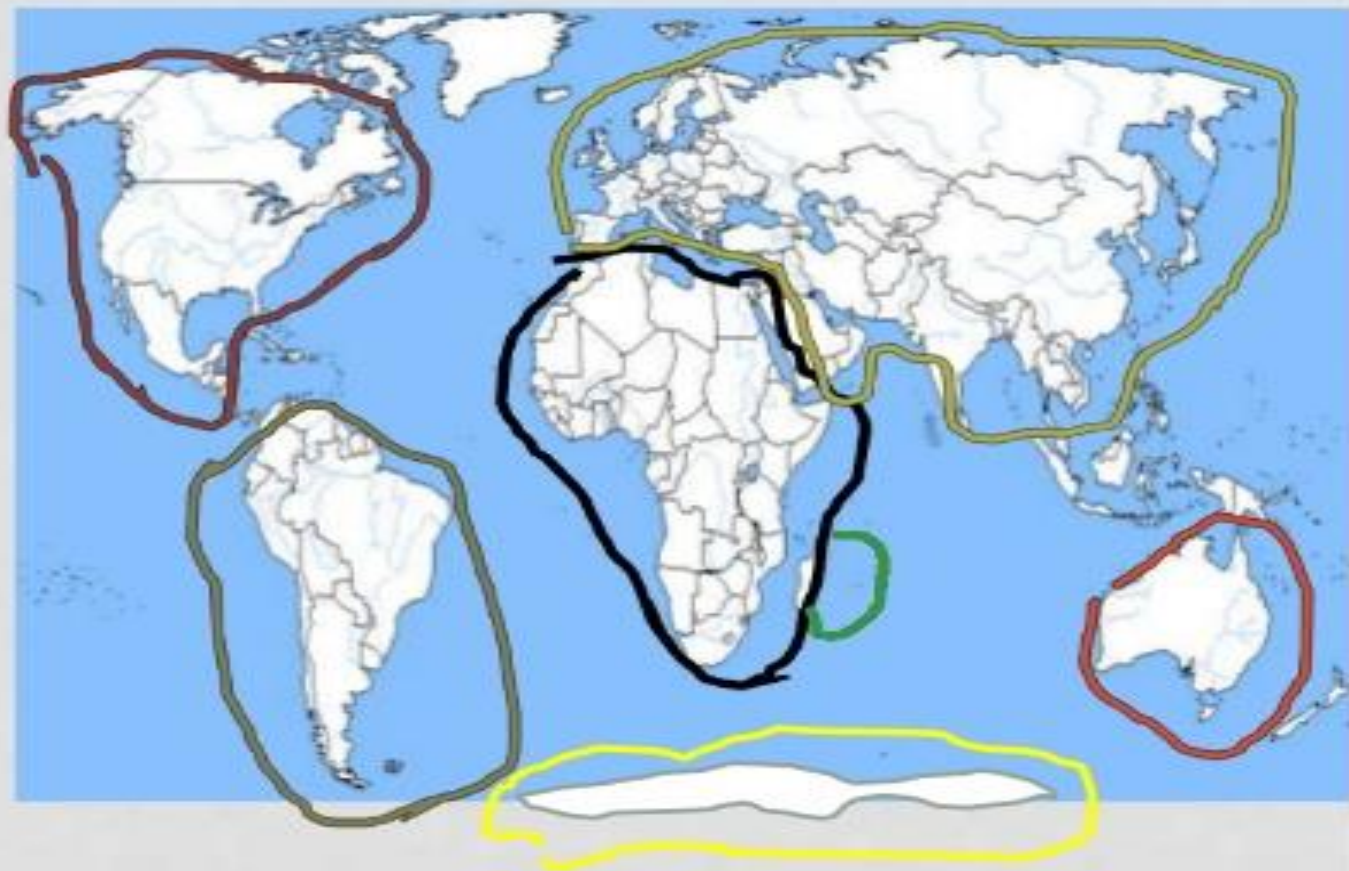

The world as seen by radar altimeters.

ХУУРАЙ ГАЗРЫН
ТОМООХОН ХЭСГИЙГ
ЭХ ГАЗАР ХАРИН
ЖИЖИГ ХЭСГИЙГ
АРАЛ ГЭНЭ.

эх газруудыг нэрлэ:

1. Хойд америк
2. Өмнөд америк
3. Австрали
4. Ази+европ=Еврази
5. Африк
6. Антарктидийн

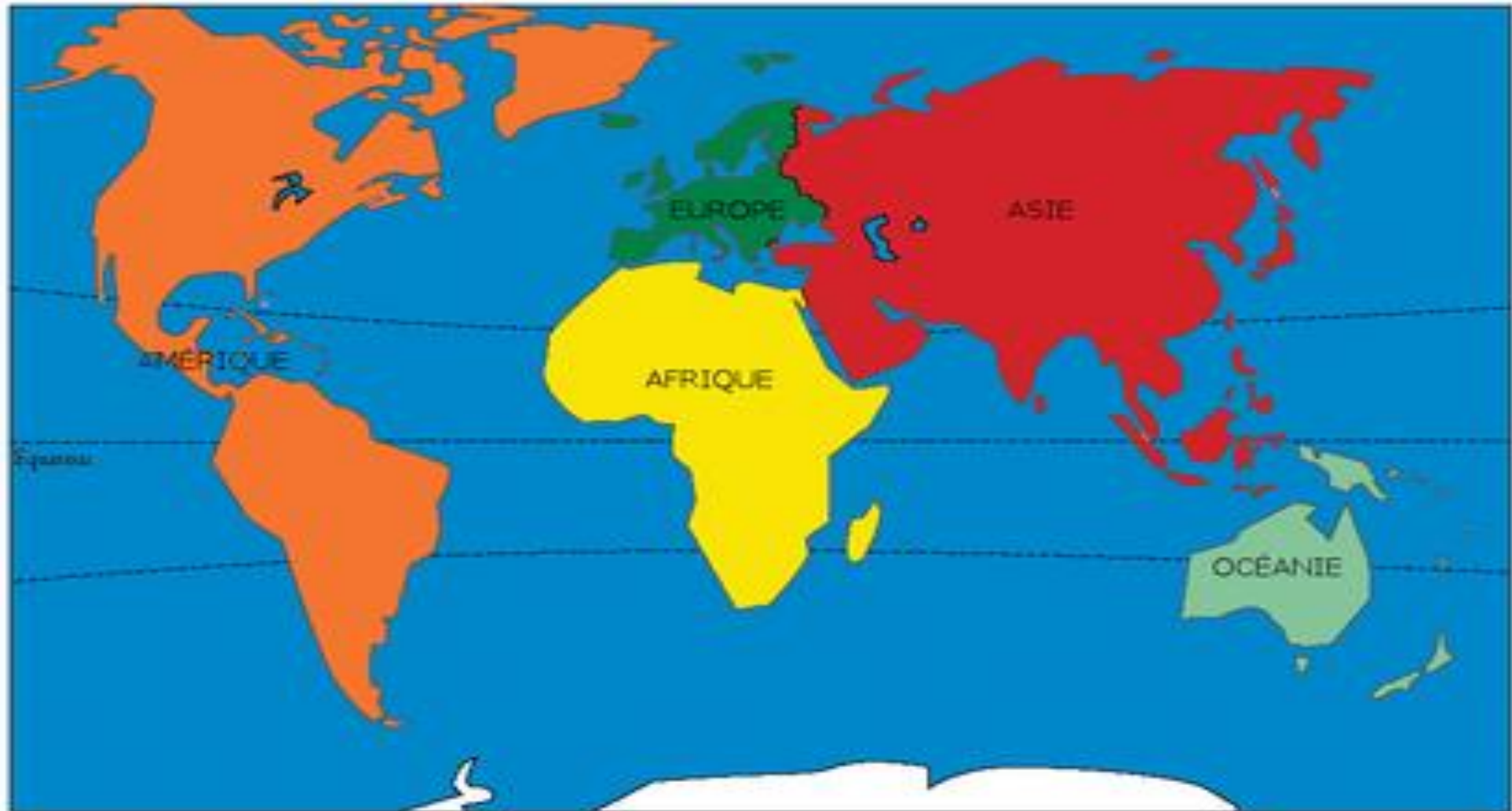
ДЭЛХЙИ ДЭЭР
ХЭДЭН ДАЛАЙ
БАЙДАГ БИЛЭЭ
САНААРЫ
ХҮҮХДҮҮДЭЭ

ЗА ТЭГВЭЛ
ТЭДГЭЭРИЙГ НЭРЛЭЭ

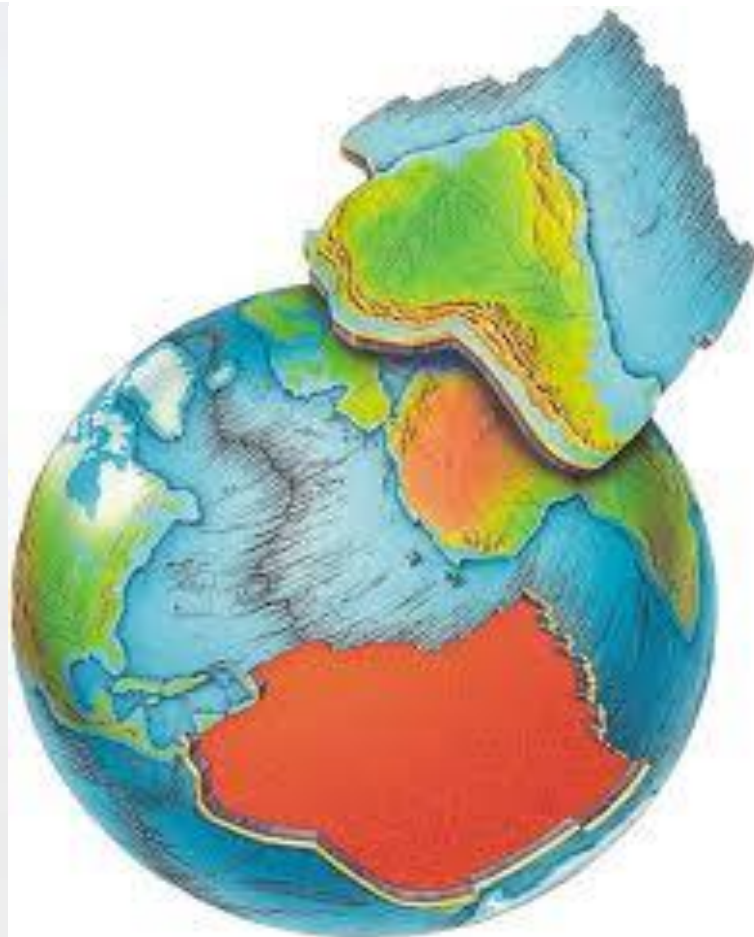
1. НОМХОН ДАЛАЙ
2. АТЛАНТЫН ДАЛАЙ
3. ЭНЭТХЭГИЙН
ДАЛАЙ
4. ХОЙД МӨСӨН
ДАЛАЙ

Тивүүд

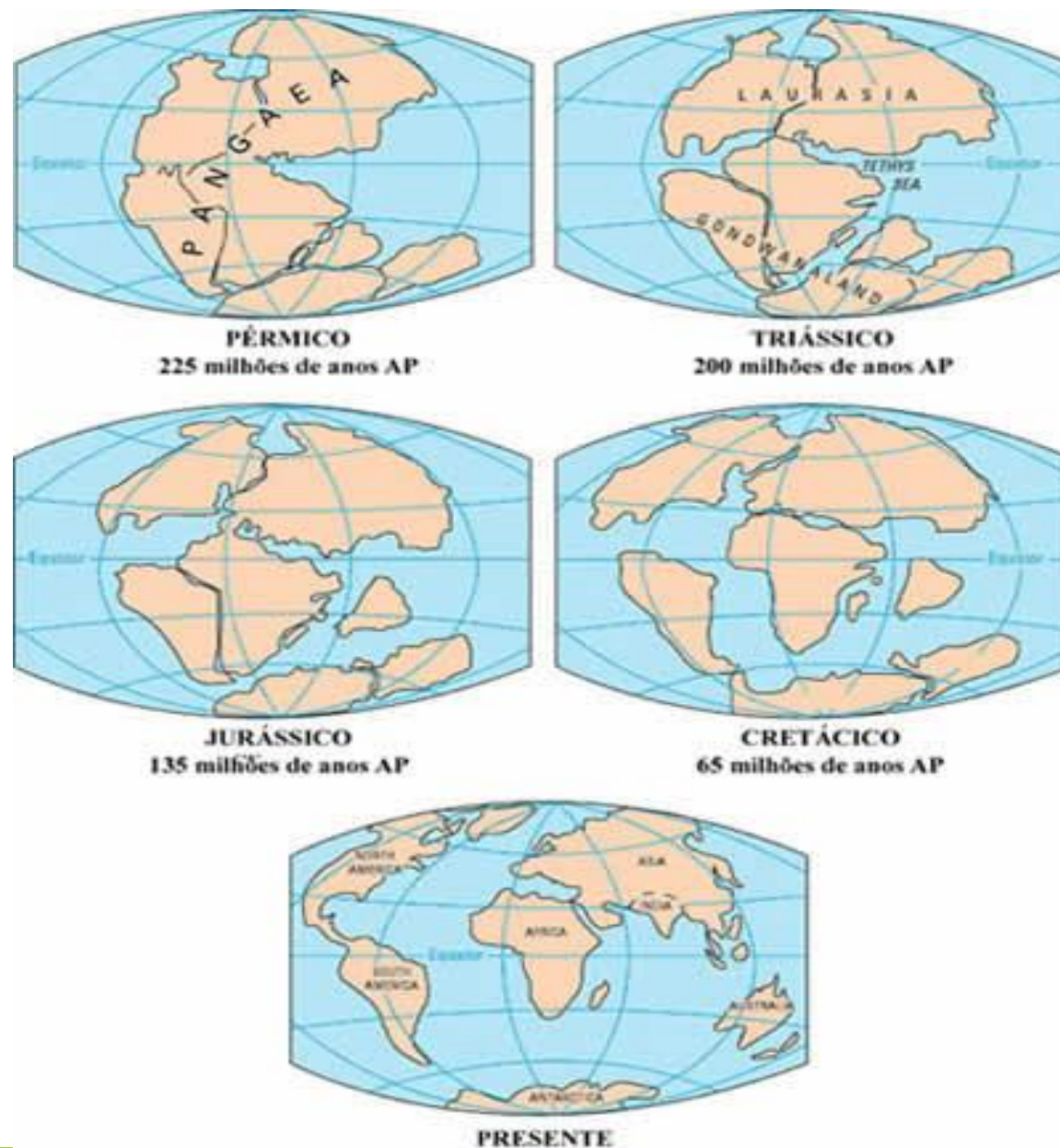

Дэлхийн гадна талын царцдаст хавтан.

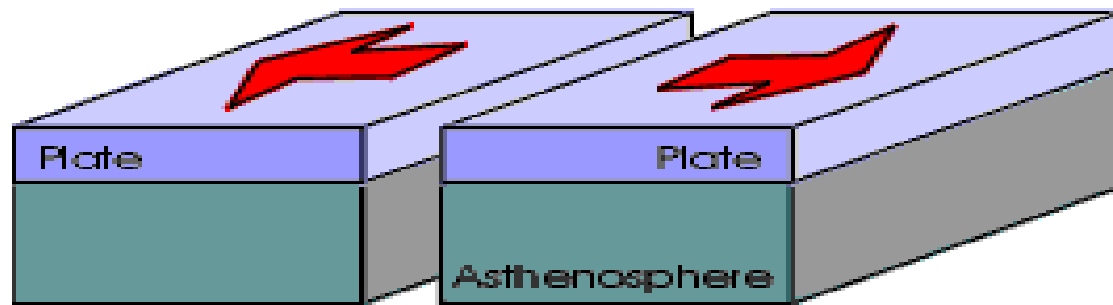

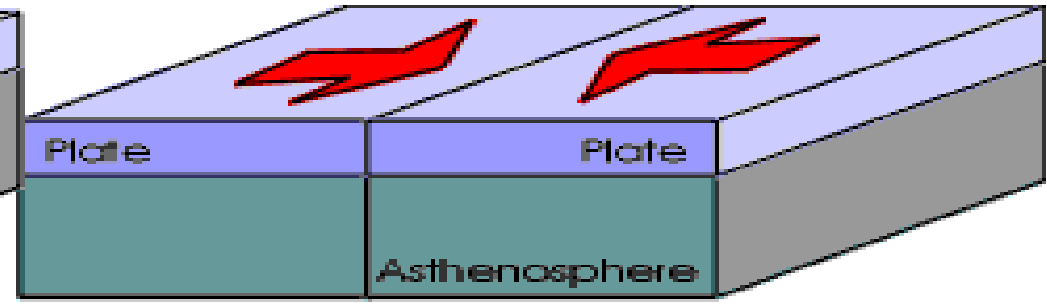
- Эргэн тойрон усаар хүрээлэгдсэн хуурай газрын томоохон хэсгийг эх газар гэдэг. Эх газруудыг ойролцоох арлуудынх нь хамтаар тив гэж нэрлэдэг.
- Манай дэлхий 6 эх газар, 5 тивтэй юм.
- Эх газар, далай тингисийн хэлбэр хэмжээ, байрлал нь байнга хувирч өөрчлөгдсөөр ирсэн. Учир нь дэлхийн гадна талын хатуу үе давхрага болох газрын давхрага нь “Тектоникийн хавтан” гэж нэрлэгддэг хэд хэдэн хавтангаас тогтдог.
- Эдгээр хавтангууд нь ойртон нийлэх, холдон салах, шүргэлцэх зэрэг байнгын хөдөлгөөнд оршдог.

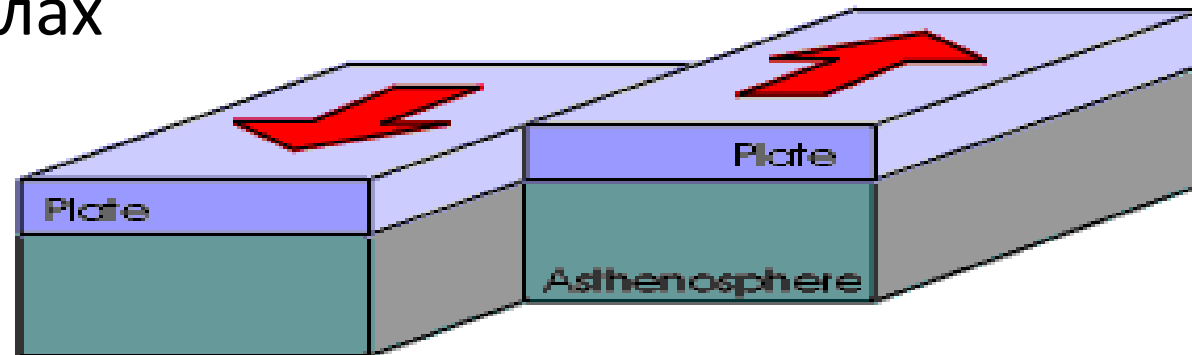
Тектоникийн хавтангуудын хөдөлгөөн.

Divergent
Холдон салах

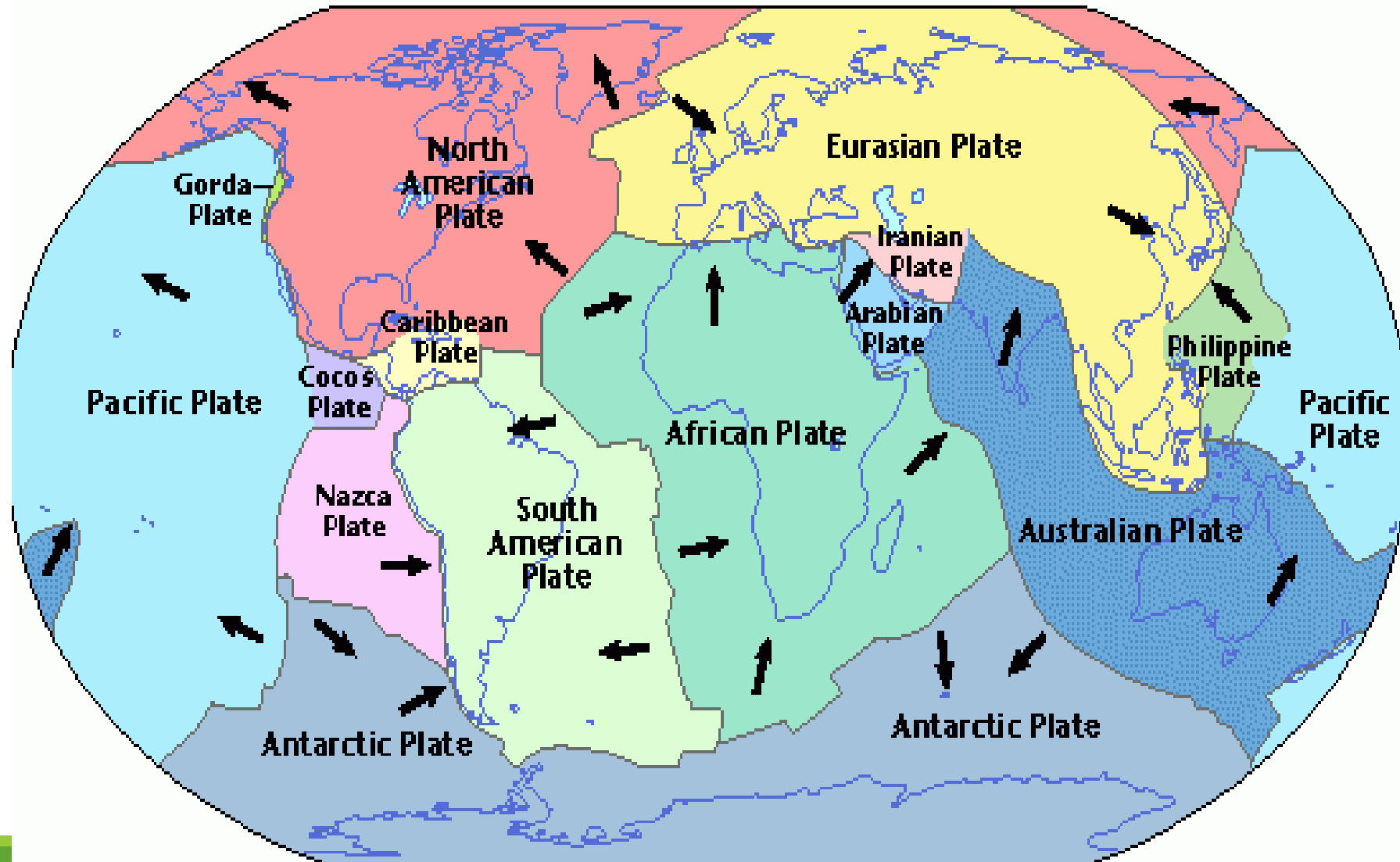
Convergent Ойртон нийлэх

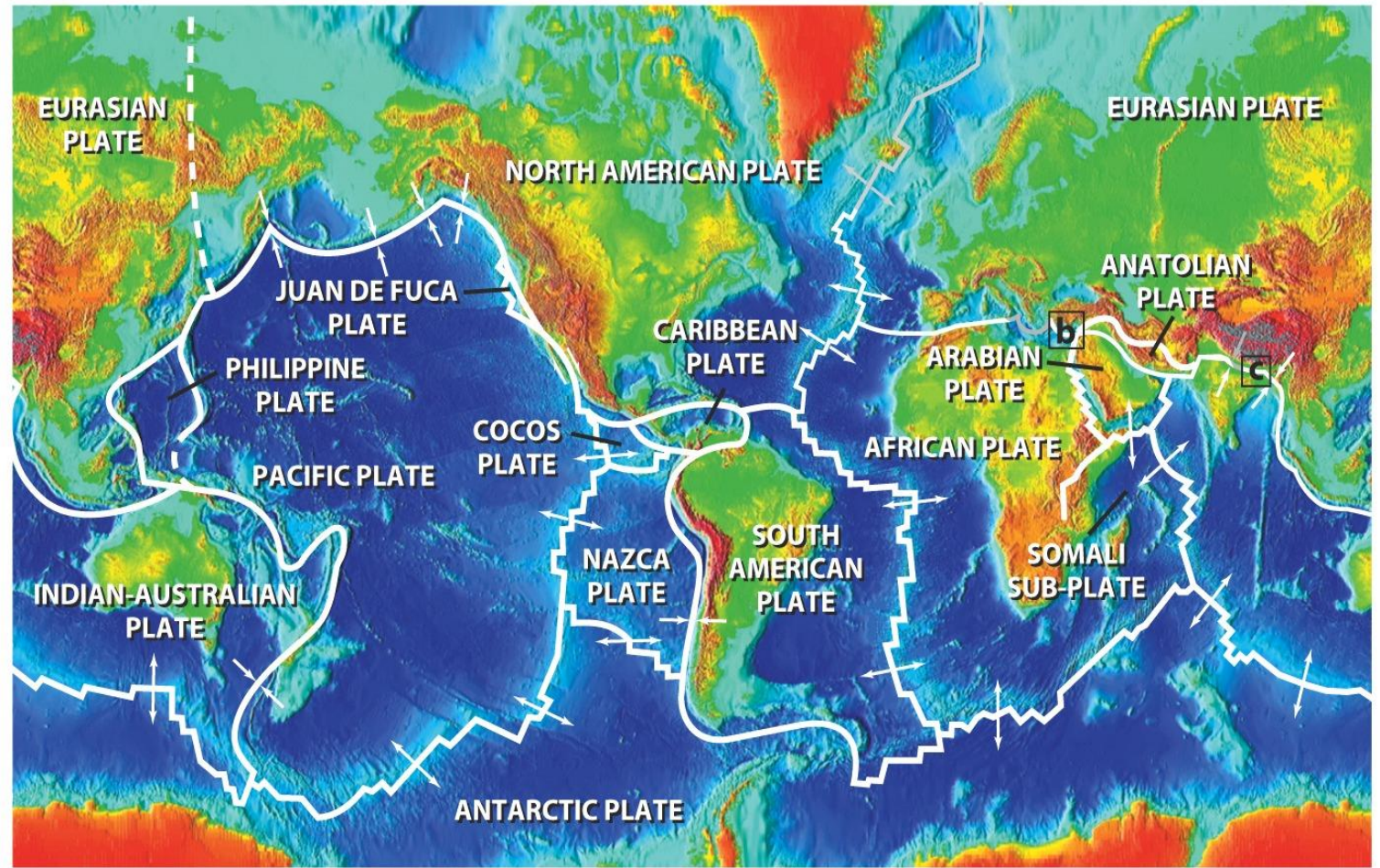
Transform Шилжэн зөрөх

Тектоникийн хавтангууд.

Хавтангуудын хөдөлгөөний үр дүнд эх газар, далайн хэлбэр хэмжээ өөрчлөгдөх ба хавтангууд 1 жилд 10 см хурдтай хөдөлдөг.

a

Галт уулшил ба газар хөдлөлт нь тектоникийн хавтангийн хил заагаар тохионо.

Дэлхийн дотоод хүчний нөлөөгөөр үүсэж буй газрын давхарагын чичирхийлэн доргих хөдөлгөөнийг газар хөдлөлт гэнэ.

Дэлхийн гүнээс халуун магма, хий, усны уур болон янз бүрийн хэмжэтэй хурдас чулуулаг газрын гадарга дээр ил гарч ирэх ан цав, хоолой бүхий уулыг галт уул гэнэ.

Дэлхий дээрх галт уул газар хөдлөлтийн идвэхтэй бүсүүд.

Fig 3.6 Earthquake activity around the world

Хойг-Ус руу түрж орсон эх газрын хэсгийг хойг гэнэ.

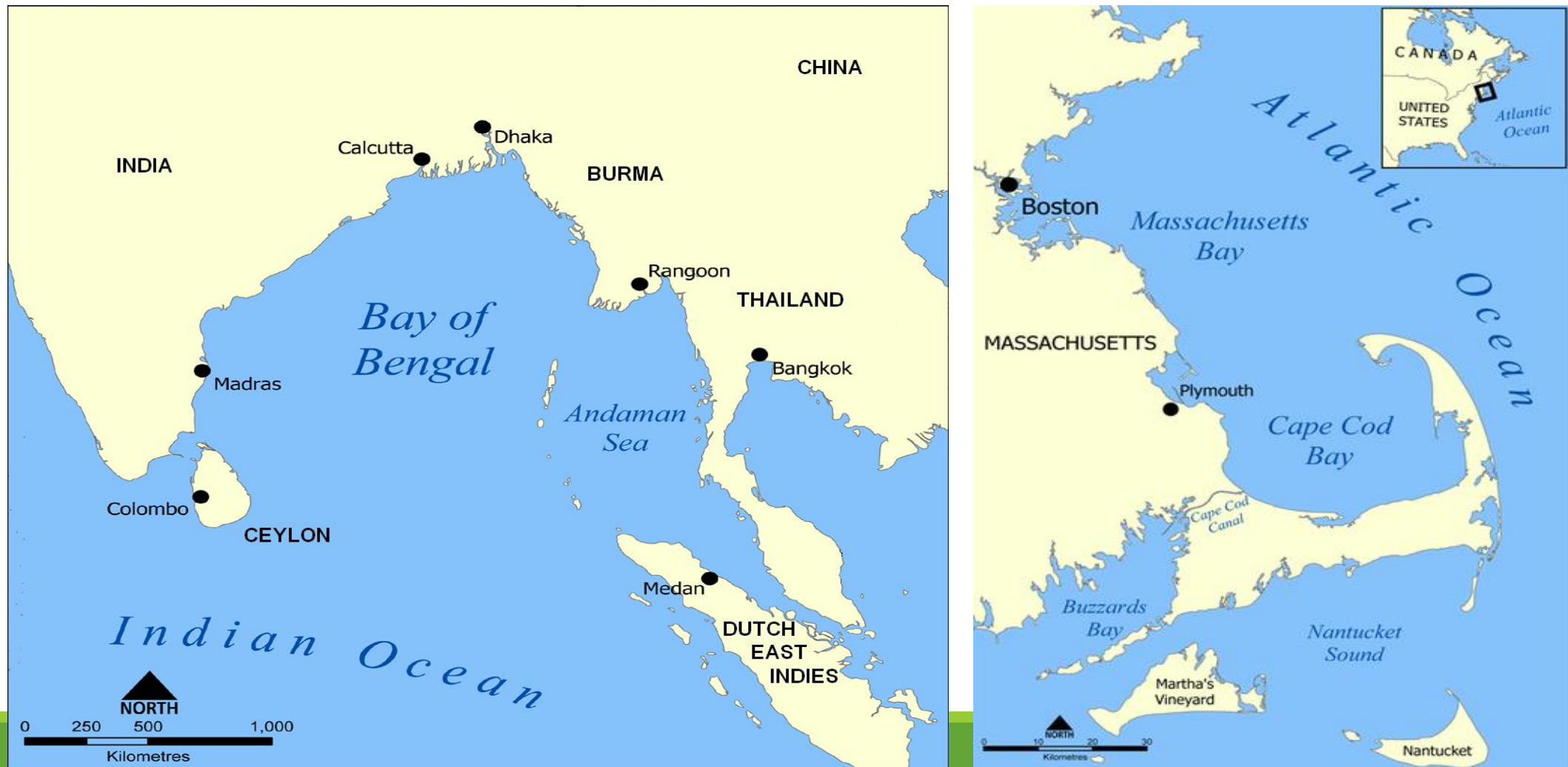
Арал-Эргэн тойрон усаар хүрээлэгдсэн багахан хэмжээний хуурай газар.

Булан-Эх газар луу түрж орсон далайн хэсэг.

Хоолой-Эх газар болон аралыг заагалсан усны суваг.

Дасгал 2

---

1. Дэлхийн тивүүдийн контур зураг дээр тив, далайг тэмдэглэнэ.
2. Дэлхийн хамгийн том арал 5, хойг 5, булан 5, холой 5г цээжилж, дасгалын зурагт тэмдэглэх..